

Téa Sernelj

Uredniški predgovor

Znanstvena monografija *Preporod in transformacije konfucijanstva v sodobni Vzhodni Aziji* je nastala v okviru temeljnega raziskovalnega projekta *Preporod konfucijanstva v sodobni Vzhodni Aziji skozi prizmo odnosa med individuumom in družbo* (ARIS PJ 50202¹) ter je prva publikacija na temo transformacij, vloge in pomena konfucijanstva kot kulturno-idejne tradicije v sodobnih vzhodnoazijskih družbah v slovenščini. V manjšem obsegu ga dopolnjujejo slovenski prevodi poglavij iz zbornika *Contemporary East Asia and Confucian Revival* (Sodobna Vzhodna Azija in konfucijanski preporod), izdanega leta 2015 pri založbi Cambridge Scholars Publishing, ki obravnavajo problem ideologizacije konfucijanstva in njegove vloge v Ljudski republiki Kitajski.

Preporod konfucijanstva predstavlja pomembno in vplivno idejno strujo v sodobnih vzhodnoazijskih družbah, ki si prizadeva za posodobitev

1 Gostujoča urednica se za izdajo monografije zahvaljuje za finančno podporo Agencije RS za raziskovalno in inovacijsko dejavnost (ARIS) v okviru raziskovalnega projekta (J6-50202) *Konfucijanski preporod in njegov vpliv na sodobne vzhodnoazijske družbe skozi prizmo odnosa med posameznikom in družbo* in raziskovalnega programa *Azijski jeziki in kulture* (P6-0243) ter fundacije Chiang Ching-kuo za mednarodno znanstveno izmenjavo v okviru raziskovalnega projekta (RG001-N-23) z naslovom *The problem of freedom, humanism and the human subject in intercultural perspective: Europe and Taiwan*.

tradicionalnega konfucijanskega nauka – osrednjega elementa skupne zgodovinske in kulturne dediščine te regije. Njegov cilj je oblikovati etično podstat za osmišljeno bivanje v kontekstu sodobnosti. Temelji na prepričanju, da je konfucijanstvo kot edinstven družbeni, politični in etični sistem mogoče reinterpretirati in prilagoditi sodobnim izzivom, pri čemer naj bi služilo tudi kot aksiološka protiutež negativnim posledicam kapitalistične tekmovalnosti ter utilitaristične miselnosti, osredotočene na potrošništvo in dobiček.

Ta miselna struja je v vzhodnoazijskem oziroma siniškem² prostoru znana pod imenom Moderno novo konfucijanstvo (*Xiandai xin rujia* 現代新儒家) in predstavlja enega najvidnejših ter najvplivnejših miselnih tokov v ponovnem vzponu klasičnih filozofij in političnih teorij. Vzniknila je na prelomu dvajsetega stoletja, njene intelektualne temelje pa je mogoče zaslediti v delih vodilnih sodobnih vzhodnoazijskih teoretikov, ki so si prizadevali za prenovu metodologij in teorij sinofonskih tradicij, zlasti predmodernih filozofij tako imenovane neokonfucijanske reforme.³

Moderno novo konfucijanstvo tako od sredine dvajsetega stoletja predstavlja ključni intelektualni diskurz, ki je presegel geografske in politične meje posamični regij znotraj Vzhodne Azije. Od sredine osemdesetih let dvajsetega stoletja igra pomembno vlogo tudi pri povezovanju teoretikov iz Kitajske in tistih iz tujine, saj jim nudi skupno intelektualno platformo. Ta diskurz ni vplival le na filozofske raziskave in razprave v regiji, temveč je tudi pomembno prispeval h kulturnim in intelektualnim razpravam, pri čemer nekateri teoretiki povezujejo konfucijanske vrednote z gospodarskim uspehom Vzhodne Azije. Moderno novo konfucijanstvo velja za najuspešnejšo obliko sodobne prilagoditve,

2 Izraz »siniški« sega v začetek dvajsetega stoletja in se nanaša na kulturno sfero, osredinjeno okoli Kitajske, ter zajema države vzhodnoazijske regije, ki si delijo kulturne in zgodovinske vezi. Od druge polovice dvajsetega stoletja so ta koncept razlagali in uporabljali številni učenjaki, ki so poudarjali pomen teh skupnih povezav. Tako je »Vzhodna Azija« opredeljena kulturno, in ne geografsko, ter vključuje države, v katerih je konfucijanstvo stoletja vplivalo na javno in zasebno življenje, med njimi Kitajsko, Japonsko, Severno in Južno Korejo, Singapur, Tajvan ter delno tudi Vietnam. Ta kulturna regija je pogosto označena kot »konfucijanska Vzhodna Azija« in jo zaznamujeta široka raba kitajskih pismen ter vpliv tako chan (zen) budizma kot konfucijanstva, zlasti učenj Konfucija in Mencija.

3 Neokonfucijanska reforma oziroma neokonfucijanstvo dinastij Song (960–1279) in Ming (1368–1644) predstavlja odziv na vpliv budizma in daoizma, ki sta v takratni Kitajski postala izjemno vplivna. Neokonfucijanski učenjaki so želeli obnoviti konfucijanske vrednote, hkrati pa so v svojo misel vključili določene elemente budistične in daoistične metafizike. Cilj reforme je bil ustvariti celovitejši filozofski sistem, ki bi lahko razložil naravni oziroma kozmični red, moralnost in družbeni red. Neokonfucijanska reforma je imela dolgoročen vpliv na Kitajsko, Korejo, Japonsko in Vietnam ter je globoko oblikovala družbene, politične in etične vrednote v teh regijah vse do današnjih dni.

ponovne interpretacije in ustvarjalne preobrazbe idejnih tradicij na Kitajskem, Tajvanu, v Hongkongu in Južni Koreji ter zadnja leta vse bolj tudi na Japonskem. Proučevanje temeljnih idej in aktualne pomembnosti te miselne struje je zato izjemno pomembno še posebej v današnjem, medsebojno povezanem svetu, kjer je izmenjava znanja, idej in vrednot bistvenega pomena.

Publikacija, ki je pred vami, predstavlja poglobljeno in kritično študijo različnih oblik konfucijanskega preporoda v Vzhodni Aziji na pragu novega tisočletja. Glede na pomembno vlogo Vzhodne Azije v svetu si monografija prizadeva izpostaviti tudi funkcijo njenih kulturnih dediščin za sodobni svet. Kajti, kot je zapisal Allan T. Wood (2010, 287),⁴ trenutno živimo v obdobju radikalnih izzivov za človeštvo. V preteklosti so bila naša dejanja – ne glede na to, ali so bila dobra ali slaba, pravilna ali napačna – omejena na področja znotraj sorazmerno ozkih geografskih meja posamičnih nacionalnih držav. Temu po Woodovem mnenju dandanes ni več tako:

Nekoč smo se lahko medsebojno pobijali in zastrupljali svoje okolje na lokalni ravni brez strahu pred globalnimi posledicami. Zaradi neverjetne rasti naše vojaške in industrijske tehnologije pa se ti dnevi hitro iztekajo. Ne glede na to, ali govorimo o podnebnih spremembah, onesnaženju zraka, širjenju jedrskega orožja, boleznih, kriminalu, terorizmu, biotski raznovrstnosti, pomanjkanju energije in vode, revščini, trgovini z ljudmi ali genskem manipuliranju, se s težavami, s katerimi se soočamo kot človeštvo, ne moremo učinkovito spopasti znotraj meja posameznih držav. Stari atomistični, mehanistični in analitični svetovni nazor, ki je svet prikazoval v strogo nominalističnih izrazih, kot svet, sestavljen iz delov s šibkimi notranjimi medsebojnimi povezavami ali sploh brez njih, in ki je prevladal v modernem življenju že od znanstvene revolucije naprej, dandanes ne zadošča več. (p.t.)

V današnjem svetu so težave sistemske, medkulturne, vzajemno odvisne, interdisciplinarne in med seboj povezane. Prispevki, ki so zbrani v tej monografiji, zato raziskujejo možnosti in nevarnosti, uspehe in neuspehe »kozmostitskega« konfucijanstva ter njegove vloge v globalnem merilu. Kljub njihovi heterogenosti posamičnih poglavij v pričujoči knjigi je skupna nit, ki jih povezuje, predpostavka, da moramo za razumevanje razmerja med konfucijansko dediščino preteklosti in sodobnim konfucijanskim preporodom ločevati med izvirno ali klasično konfucijansko miselnostjo na eni, ter njenimi ideološkimi (zlo)rabami na drugi strani. To razlikovanje je izjemno pomembno, saj nakazuje

4 Wood, Allan T. 2010. »Fire, Water, Earth and Sky: Global Systems History and the Human Prospect.« *The Journal of The Historical Society* 10 (3) (september): 287–318.

vrsto razlik, ki jih je treba upoštevati, da bi pridobili pravilno razumevanje sodobnega konfucijanstva ter njegovih teorij in ideologij, obenem pa moramo zavrniti idejo, da predstavlja konfucijanstvo nekakšno monolitno teoretsko tvorbo. Nasprotno, ta idejni konglomerat vključuje širok spekter različnih teoretskih diskurzov, ki temeljijo na kompleksni in heterogeni tradiciji.

Večina avtorjev in avtoric te monografije so zahodni strokovnjaki in strokovnjakinje za vzhodnoazijske študije, katerih osrednje poslanstvo je v gradnji mostov med vzhodnoazijskimi in evro-ameriškimi regijami. Ta naloga ni posvečena zgolj prepoznavanju nekakšnega »drugačnega teoretskega modela«, temveč tudi relativizaciji vrednostnih sistemov in struktur zaznavanja. In kaj to pravzaprav pomeni? To zagotovo ne pomeni, da so vse vrednote enako pozitivne, potrebne ali uporabne. Relativizacija vrednostnih sistemov preprosto pomeni, da se oddaljimo od predstave o absolutnih vrednotah. Ker prevladujoči diskurzi v zahodni filozofski teoriji temeljijo na konceptu resnice, je za zahodne raziskovalce, ki se ukvarjajo s konfucijansko miselnostjo, bistvenega pomena zavedanje, da obstaja zelo malo objektivnih, univerzalno veljavnih vrednot. Medtem ko vrednostni sistemi, ki oblikujejo sodobne zahodne družbe, temeljijo na konceptih, kot sta individualizem in svobodna volja, je v vzhodnoazijskih družbah prevladoval (in do neke mere še vedno prevladuje) močan občutek družinske pripadnosti ter pripadnosti skupnosti. Takšni koncepti in vzorci identifikacije predstavljajo temelje različnih vrednostnih sistemov, ki jih je zato treba obravnavati kot relativne.

Tako se ta publikacija kljub dejstvu, da je bil tako imenovani konfucijanski prepoved pogosto (zlo)rabljen za različne politične in ideološke namene, trudi slediti ideji, da je vakuum vrednot kriv za odtujenost sodobnih postkapitalističnih družb v globalnem prostoru. Na tej podlagi se postavlja vprašanje, ali je vzhodnoazijski model sposoben ustvariti takšno različico modernosti, ki ni zakoreninjena v paradigmah takim. fundacijskega individualizma.⁵ Številne analize iz posameznih poglavjih kažejo v to smer, kar nakazuje, da bi lahko bila domnevna neločljivost med modernostjo in individualizmom, ki

5 Takšno poimenovanje je najprej predlagal Henry Rosemont v svoji knjigi *Against Individualism: A Confucian Rethinking of the Foundations of Morality, Politics, Family, and Religion*, ki je izšla leta 2015. Tukaj uporabljam to formulacijo kot splošni izraz za vse teorije, ki pri vrednotenju razmerja med posameznikom in družbo izhajajo predvsem (ali celo izključno) iz stališča abstraktnega in izoliranega posameznika, ki tako predstavlja njihovo osnovo. Takšne teorije običajno opisujejo, analizirajo in vrednotijo posameznike – v psihološkem, političnem in moralnem smislu – kot entitete, ki so ločene od drugih. Večina raziskovalcev in raziskovalk konfucijanske etike in filozofije meni, da takšni pristopi običajno vodijo v izključno ohranjanje koristi za peščico elite ter hkrati zanikajo možnosti uresničitve pravične porazdelitve dobrin za večino..

so jo mednarodne teorije modernizacije vedno smatrale za »neizogibno« ali »intrinzično«, morda v resnici zgolj rezultat zahodnih zgodovinskih paradig. Knjiga zato želi pokazati, da so Konfucijevi nauki lahko več kot le ogledalo, ki odseva pretekle izkušnje za nas, ki živimo v sedanjosti.

Ne glede na njihove inherentne razlike, poglavja, ki so zbrana v tej monografiji, jasno kažejo, da lahko vzpostavimo resnične dialoge in ustvarimo skupen, resnično medsebojno povezan, pa vendar pluralističen svet samo tako, da sprejmemo dejstvo, da vsi bivamo v različnih kulturnih vesoljih.

Knjiga je razdeljena na tri sklope, ki vsebujejo poglavja o teorijah, metodologijah in ideologijah konfucijanstva, ter o njegovi vlogi in položaju v sodobni Ljudski republiki Kitajski, na Tajvanu ter na Japonskem in v Koreji.

Prvi del knjige, z naslovom *Ljudska republika Kitajska: izgradnja ideološkega, političnega in kulturnega projekta za novo tisočletje*, obsega tri poglavja, v katerih se avtorji ukvarjajo s položajem in vlogo konfucijanstva, ki v prvi vrsti nastopa kot povezovalni element na področjih kulture, nacionalne identitete in politične ideologije. Ta del ni pomemben le zato, ker konfucianizem izvira iz Kitajske, ampak predvsem zato, ker ima kljub napovedim o zatonu in zanikanju njegove pomembnosti za sodobno Kitajsko očitno – vsaj kot ideologija – še vedno velik družbeno-politični pomen. S hitrim razvojem liberalne ekonomske politike in odprtosti, ki ta razvoj spremlja, se je preporod konfucijanstva v zadnjih dveh desetletjih razširil tudi v Ljudski republiki Kitajski (LRK). Poglavja v tem sklopu so zato posvečena razvoju konfucijanske dediščine in novih konfucijanskih ideologij v sodobni Kitajski ter skušajo osvetliti vprašanja, povezana z razlogi in posledicami dejstva, da so bile te nove ideologije potrebne za nadomeščanje izgube normativne avtoritete Komunistične partije Kitajske, saj so bile od sredine osemdesetih let dvajsetega stoletja dalje te ideologije uporabljene za zapolnjevanje tako imenovanega vakuumu vrednot, funkcije, ki je bila prej zaupana ortodoksnim socialističnim in komunističnim vrednostnim sistemom.

Prvo poglavje, ki ga je napisal Hans Kuehner, obravnava vlogo konfucijanskih paradig znotraj okvira tako imenovanih nacionalnih študij oziroma nacionalnega učenja (*guoxue* 国学 v kitajščini in *kokugaku* v japonsščini) v procesu ustavnega oblikovanja nacionalnih držav na Kitajskem in Japonskem. Da bi ocenil njihov morebitni vpliv na prevladujoče sodobne politike in ideologije, avtor analizira osrednje državotvorne elemente konfucijanstva ter jih interpretira v zgodovinskih kitajskih in japonskih družbenopolitičnih kontekstih. Kuehner raziskuje sinizirano evolucijo osrednjega pojma te modernizirane oblike konfucianizma, ki se kaže v pojmu »nacionalnih študij« (*guoxue*),

vpeljanem iz Japonske na Kitajsko ob prelomu prejšnjega stoletja – skupaj s podobnimi novimi izrazi, ki označujejo ideje, kot so »nacionalna esenca«, »narod« ali »državljan«. Raziskuje tako imenovano gibanje *guoxue*, ki je bilo (in še vedno je) predstavljeno kot obuditev intelektualne dediščine Kitajske, pri čemer se osredotoča na delo Zhang Taiyana (znanega tudi kot Zhang Binglina, 1868–1936), ki običajno velja za enega od pionirjev te miselne smeri. Bil je protimandžurski aktivist in imel pomembno vlogo pri utrjevanju intelektualnih temeljev moderne kitajske države. V tem smislu je bilo zgodnje gibanje *guoxue* kitajski odziv na krizo, do katere je na Kitajskem prišlo konec devetnajstega in začetek dvajsetega stoletja. Kuehner predstavi zgodovinsko ozadje in konceptualni razvoj tega projekta, vendar poudarja, da vročica *guoxue* (*guoxue re* 国学热), ki jo lahko opazimo v današnji Kitajski, nima veliko skupnega z Zhangovo izvirno različico te miselne smeri. Avtor pokaže, kako in zakaj se je sodobna obuditev gibanja *guoxue* razvila v celovit politični in kulturni projekt, medtem ko so njeni prvotni akademski cilji potisnjeni v ozadje.

Drugi prispevek, ki ga je napisal Jyrki Kallio, obravnava različne uporabe (in zlorabe) klasične konfucijanske miselnosti v okviru novih liberalnih ideologij, ki so bile oblikovane v sodobni Kitajski, da bi zapolnile prevladujoči »vakuum vrednot« v tej kompleksni družbi in ji omogočile, da prevzame svojo vlogo v mreži sodobnih mednarodnih odnosov. Poglavje proučuje sodobno preoblikovanje različnih osrednjih konfucijanskih konceptov, kot so *he* 和 (harmonija), *ping* 平 (mir, ravnovesje) ali *tianxia* 天下 (svet; vse pod nebom), iz različnih zornih kotov. Avtor analizira njihov prvotni pomen in konotacije ter osvetli njihove semantične modifikacije, ki služijo ideološkim zahtevam sodobne dobe, v kateri Kitajska poskuša izpolniti svojo vlogo ene od svetovnih velesil.

V zadnjem poglavju prvega sklopa avtor Bart Dessein izhaja iz predpostavke, da v prevladujoči retoriki kitajske komunistične partije na podlagi upadanja vpliva marksizma-leninizma socialistične in konfucijanske vrednote vse bolj intenzivno med seboj tekmujejo za položaj vodilnega ideala (oziroma »resnice«). Po njegovem mnenju je postopno izginjajoči socialistični sistem, ki naj bi nekoč za vedno nadomestil konfucijanske vrednote, ustvaril ideološki kontekst, ki Komunistični partiji Kitajske omogoča, da spodbuja naključno izbrane »koristne« konfucijanske vrednote, za katere smatrajo, da krepijo kohezijo moderne kitajske nacionalne države. Avtor trdi, da po zatonu nekdanje vseprisotne komunistične ideologije in z novim pojavom njenega ideološkega tekmovalnega z relikti konfucijanskih idej, razširjenimi in nostalgичnimi upi po pravični družbi in naraščajočim hrepenenjem po mitoloških zlatih časih zdaj obstaja prostor za namerno (in pogosto napačno) uporabo preteklih simbolov, ki so predstavljeni kot ilustracije »kitajskega preporoda«.

Drugi sklop knjige nosi naslov *Tajvan: inovativni metodološki in filozofski pristopi ter transformacije* in se posveča filozofskim temeljem konfucijanskega preporoda, ki od leta 1949 dalje poteka na Tajvanu. Z ustanovitvijo Ljudske republike Kitajske (LRK) leta 1949 pod vodstvom kitajske komunistične partije in posledičnim strogim nadzorom misli je veliko intelektualcev zapustilo celinsko Kitajsko ter odšlo v izgnanstvo na Tajvan, v Hongkong, Združene države Amerike ali druge države. Med njimi so bili tudi učenci moderno-konfucijanskega filozofa Xiong Shilija 熊十力 (1885–1968), med katerimi velja omeniti predvsem Tang Junyija 唐君毅 (1909–1978), Xu Fuguana 徐復觀 (1903–1982) in Mou Zongsana 牟宗三 (1909–1995). Ti misleci so bili osrednji pionirji tako imenovanega Modernega novega konfucijanstva, kakršen se je razvil na Tajvanu (in delno tudi v Hongkongu). Zapletena situacija soočanja z zahodno miselnostjo, v kateri se je celinska Kitajska znašla v prvi polovici dvajsetega stoletja, se je v drugi polovici izkazala kot situacija, opredeljena skoraj izključno s teorijami in ideologijami sinizacije marksizma. Na Tajvanu pa je taista situacija privedla do oblikovanja novih idejnih in kulturnih smernic, ki naj bi Kitajski pomagali pri njenem soočanju z izzivi modernizacije, in ki so bile osnovane na poskusih oživitve in modernizacije reliktoev kitajske idejne tradicije. Medtem ko je bil marksizem na celinski Kitajski v drugi polovici dvajsetega stoletja promoviran kot osrednja politična in družbena ideologija, so filozofi tajvanskega Modernega novega konfucijanstva v izvornem konfucijanstvu videli velik potencial za oblikovanje novega moralnega in etičnega sistema, ki bi Kitajski omogočil najučinkovitejši in najuspešnejši prehod v globalizirano, moderno družbo. Čeprav je bil konfucianizem v dvajsetem stoletju označen kot glavni krivec za kitajsko zaostalost, so ti filozofi verjeli v njegovo moč osmišljenega preporoda tradicije in osnovanja specifično kitajske modernosti. Še več, verjeli so celo, da ima ta tradicionalni idejni sistem sposobnost vzpostavitve nove etike na svetovni ravni.

V tem kontekstu se Jana S. Rošker in Téa Sernelj osredotočata na dve specifični teoretski vprašanji v delih dveh osrednjih predstavnikov tako imenovane druge generacije tajvanskih teoretikov modernega konfucijanstva, in sicer Mou Zongsana in Xu Fuguana. Ta teoretika sta proces modernizacije razumela kot neke vrste racionalizacijo sveta. Pri iskanju nove filozofske podlage in metodologije se je Mou Zongsan osredotočal na moralno-metafizično filozofijo, ki jo je reflektiral v okviru zahodnih idej in filozofskih sistemov, medtem ko je Xu Fuguan v kontekstu pragmatično-kulturnega filozofskega pristopa podal svoj lasten metodološki okvir proučevanja idejne zgodovine.

Jana S. Rošker v svojem prispevku kritično osvetljuje nov dialektični model, ki ga je predlagal Mou Zongsan, inovativni teoretik in eden najpomembnejših

modernokonfucijanskih filozofov med letom 1980 in časom njegove smrti. V diskurzih modernih konfucijancev vzpostavitev svobodnega in avtonomnega subjekta pogosto velja za ključni predpogoj modernizacije. Kljub temu je Mou verjel, da kitajske modernizacije ne moremo enačiti s pozahodenjem, zato je želel vzpostaviti specifično kitajsko obliko avtonomnega subjekta. Da bi dosegel ta cilj, je izhajal iz dialektičnega samo-zanikanja tradicionalnega konfucijanskega koncepta moralnega sebstva. S kritično analizo tega modela avtorica opozarja na njegove nedoslednosti in predlaga njegovo metodološko izboljšavo, ki bi jo lahko dosegli z vključitvijo klasičnega kitajskega načela korelativnosti ali komplementarnosti. Integracija tega principa v model moderniziranega moralnega sebstva ter njegove avtonomne samo-kultivacije bi lahko privedla do resnično dinamičnega modela, ki bi morda presegel tudi omejitve klasične evropske dialektike.

Drugo poglavje v tem sklopu naslavlja vprašanje izgradnje nove metodologije v proučevanju konfucijanstva. Avtorica prispevka, Téa Sernelj, predstavi hermenevitično metodo dinamičnega in strukturnega holizma, ki jo je vzpostavil teoretik idejne zgodovine Xu Fuguan, in ki predstavlja inovativni idejni teoretski pristop v metodologiji proučevanja konfucijanstva. Članek obravnava njegovo lastno metodologijo raziskovanja kitajske idejne zgodovine, ki se je bistveno razlikovala od metodološkega pristopa, ki ga je zagovarjal Fu Sinian 傅斯年 (1896–1950), ustanovitelj Inštituta za zgodovino in filologijo na *Aca-demii Sinici* (ustanovljeni leta 1928), in je temeljila na doslednem prevzemanju zahodne znanstvene metodologije v proučevanju zgodovine, osnovane izključno na filološki perspektivi. Fu Sinianov metodološki pristop je imel izjemen vpliv med kitajskimi zgodovinarji celinske Kitajske v prvi polovici dvajsetega stoletja in na Tajvanu po letu 1949. Xu Fuguan pa je bil do takšnega pristopa zelo kritičen, saj je menil, da je neustrezen in neprimeren, ker ni dopuščal konceptualnih razlag, hkrati pa je zanemarjal kontekstualizacijo in zgodovinski razvoj konceptov in pomenov. Xujeva metodologija temelji na uporabi hermenevitičnega kroga, ki ga Xu imenuje dinamični in strukturni holizem s primerjalne perspektive. Metoda iskanja utelešene izkušnje (*zhui tiyan de fangfa* 追體驗的方法) in intersubjektivnosti (*zhuti jianxing* 主題間性) ima v njegovi metodologiji ključno vlogo, saj omogoča aktualizacijo in komunikacijo s starodavnimi misleci v današnjem času. Xujevi metodološki pristopi so osupljivo podobni Gadamerjevi metodi zlitja obzorij in Schleiermacherjevemu hermenevitičnemu krogu, čeravno Xu Fuguan njunih del po vsej verjetnosti ni poznal.

Tretji prispevek drugega dela knjige predstavlja pomemben in vsebinsko izjemno bogat doprinos k razumevanju sodobnih intelektualnih tokov v Vzhodni

Aziji. Gre za poglobljen intervju, ki ga je opravil Marko Ogrizek s Huang Chun-chiehom, zaslužnim profesorjem na Državni tajvanski univerzi ter enim vodilnih svetovnih strokovnjakov za konfucijansko misel in zgodovino vzhodnoazijskih idej.

V intervjuju Huang razgrne ključne vidike sodobnega konfucijanskega prepoveda, kot se ta oblikuje v različnih kontekstih Vzhodne Azije. Posebno pozornost posveti njegovim idejnim in kulturnim izhodiščem, načinom, na katere se manifestira v sodobnosti, ter potencialnim prihodnjim vplivom na posameznika, družbo in intelektualno krajino regije. Osrednja tema pogovora je razvoj tako imenovane nove konfucijanske zavesti ter razmislek o vlogi tradicionalnih pojmov v oblikovanju sodobnih družbenih razmerij. Hkrati Huang izpostavi razlike med konfucijanskim prepovedom in drugimi sodobnimi tokovi, ki se prav tako ozirajo v preteklost v iskanju odgovorov na aktualne izzive. V tem okviru predstavi tudi svojo raziskovalno metodo, s katero raziskuje raznovrstnost »vzhodnoazijskih konfucijanstev«, in ki predstavlja inovativen pristop, s katerim se zavzema za ponovni razmislek in re-kontekstualizacijo konfucijanske ter širše vzhodnoazijske idejne dediščine. Njegova metodološka naravnost vključuje premik od esencialističnih in poenostavljenih razlag ter vabi k pluralnejšemu in bolj dinamičnemu razumevanju zgodovine idej v regiji.

Intervju s Huang Chun-chiehom ni le dragocen izvirni prispevek k sodobnim raziskavam konfucijanstva, temveč pomembno osvetljuje tudi metodološka vprašanja, s katerimi se soočajo sodobne študije idejne zgodovine v transkulturnem in globalnem okviru. V tem pogledu se smiselno navezuje na tematsko usmeritev monografije kot celote, ki si prizadeva za preseganje ustaljenih interpretativnih okvirov ter za spodbujanje dialoga med različnimi filozofskimi in kulturnimi tradicijami.

Zadnji sklop knjige, ki nosi naslov *Konfucijanstvo na Japonskem in v Koreji: različne interpretacije in procesi prevzemanja*, se osredotoča na prevzemanje in transformacije konfucijanstva na korejskem polotoku in na Japonskem.

V prvem prispevku tega sklopa se Marko Ogrizek ukvarja s problemom samokultivacije, ki predstavlja izjemno pomemben element konfucijanskega nauka. Enega temeljnih opisov konfucijanskega projekta samokultivacije najdemo v klasičnem konfucijanskem delu z naslovom *Véliki nauk* (*Daxue* 大學). Članek se v izhodišču opira na kritično branje tega dela, ki ga je podal japonski konfucijanski mislec Itō Jinsai. Jinsai je v enem svojih esejev *Véliki nauk* namreč označil za nekonfucijansko delo. Medtem ko je njegova kritika mestoma preprosto doktrinarna ali predvsem filološka, pa je drugje tudi konceptualno in filozofsko zanimiva. Članek se osredotoča na slednje vidike

Jinsaijeve misli. Avtor poskuša v povezavi z nekaterimi drugimi filozofskimi izvajanji tega japonskega misleca pokazati, da je za njegovo vsebinsko kritiko *Vélikega nauka* ter za njegovo pojmovanje samokultivacije kot neizogibnega, vsakdanjega etičnega npora mogoče zaslutiti pojem, ki ga Jinsai sam sicer nikoli ne uporablja izrecno, a vendarle ključno zaznamuje njegova izvajanja: to je pojem nezaustavljivosti.

Drugi prispevek, ki ga je napisal Kang Byoung Yoong, pa obravnava prihod in razvoj konfucijanstva v Koreji, s posebnim poudarkom na obdobju Treh kraljestev, tj. Goguryeo, Baekje in Silla. Vpliv konfucijanstva na politično, družbeno in kulturno krajino teh kraljestev je bil precejšen, čeprav je sprejetje konfucijanskih načel v vsakem kraljestvu potekalo v različnih časih in na različne načine. Kraljestvu Goguryeo je njegova geografska bližina Kitajski omogočila zgodnje sprejetje konfucijanstva, medtem ko so Baekjejeve pomorske povezave omogočile kulturne izmenjave s Kitajsko in Japonsko šele v kasnejših obdobjih. Silla je konfucijanstvo integrirala še kasneje, vendar so konfucijanski nauki v tej državi imeli globok vpliv na sistem vladanja in izobraževanja. Članek osvetljuje racionalno indigenizacijo konfucijanstva v Koreji in prikazuje, kako se je prilagodilo lokalnim kontekstom ter postalo temeljni element korejske identitete in filozofije. Ta zgodovinska analiza ponuja vpogled v trajen vpliv konfucijanstva na korejsko družbo, od obdobja Treh kraljestev do danes.

Vsi zgoraj opisani prispevki v knjigi *Preporod in transformacije konfucijanstva v sodobni Vzhodni Aziji* so dragoceni in raznovrstni kamenčki v pisanem mozaiku idej in informacij o vzhodnoazijskih konfucijanstvih. Vsak od njih po svoje omogoča, da lahko predstavlja ta monografija kot celota pomemben doprinos k razumevanju vloge in pomena konfucijanstva v sodobnih kontekstih vzhodnoazijskih družb. V časih, ko postajajo iskanja alternativnih modelov etične orientacije in družbene kohezije vse bolj aktualna tudi zunaj te regije, monografija omogoča poglobljeno razumevanje idejnih tokov, ki jih je spodbudila revitalizacija konfucijanske tradicije. Z raznolikimi pristopi in analizami prispevki pokažejo, da konfucijanstvo v sodobni Vzhodni Aziji ni zgolj predmet zgodovinske retrospektive, temveč hkrati predstavlja dinamično in pluralno filozofsko silo, ki soustvarja kulturno, politično in intelektualno krajino sodobnih vzhodnoazijskih družb.

V tem smislu upam, da bo pričujoča publikacija merodajno prispevala tudi k poglobitvi razumevanja sodobnega pomena konfucijanstva, s tem pa osvetlila tudi njegov potencial za oblikovanje novih modelov skupnosti, etike in odgovornosti v današnjem globaliziranem in hkrati kulturno raznovrstnem svetu.